

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ;

● Του Δρος Νίκου Νικολαΐδη

*Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών-Διευθυντή Γραφείου Εκκλησιαστικής Διακονίας
Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας*

Ἀρχικά «ἡ γενέθλιος ἡμέρα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ» καὶ μέχρι τὸν 8' αἰ. μ.Χ., τουλάχιστο στὴν Ἀνατολή, συνεορταζόταν μὲ τὴν ἑορτὴ τῆς Βάπτισής του καὶ λεγόταν Ἐπιφάνεια. Ἡ ὀνομασία «Φῶτα» ἢ «ἡμέρα τῶν Φώτων» ἀποδίδεται στὸ Γρηγόριο τὸ Θεολόγο. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης φαίνεται ὅτι πρώτη ἐγκαινιάζει καὶ καθιερώνει τὴν 25η Δεκεμβρίου ὡς τὴν ἡμέρα «τῶν τοῦ Χριστοῦ Γενεθλίων», διακρίνοντας τὴν ἀπὸ ἐκείνη τῆς Βάπτισης, γιὰ νὰ προβάλει ἔτσι τὴ γέννηση τοῦ «Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης», δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, ἔναντι τῆς εἰδωλολατρικῆς ἑορτῆς τοῦ θεοῦ ἡλίου.

Στὴ συνέχεια ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἀπὸ τὴ Ρώμη μεταδίδεται στὴ Δύση, γιὰ νὰ ἀρχίσει σταδιακὰ νὰ καθιερῶνεται καὶ στὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως στὴν Καισάρεια υἱοθετεῖται καὶ ἐορτάζεται ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου, στὴν Ἀντιόχεια ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, ὅταν ἦταν ἀκόμη πρεσβύτερος, ἀν κρίνει κανένας καὶ ἀπὸ τὴν περίφημη ὁμιλία του «πρὸς Φιλογόνιον», ὅπου ἀποκαλεῖ τὰ Χριστούγεννα «Μητρόπολιν τῶν ἑορτῶν», στὴν Κωνσταντινούπολη ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου, ὅταν διετέλεσε ἐκεῖ Πατριάρχης, καὶ μὲ κάποια καθυστέρηση τὰ Χριστούγεννα ἐορτάζονται στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, δηλαδὴ κατὰ τὸ πρῶτο μιστὸ τοῦ 5ου αἰ. μ.Χ.

Καὶ τοῦτο πρέπει νὰ προστεθεῖ ἐδῶ, ὡς ἀναγκαῖα εἶδηση, ὅτι στὴ Δύση, πρὶν ἀπὸ τὴν ἑορτὴ τῆς Γέννας τοῦ Χριστοῦ, ἐτηρεῖτο ὀλίγων ἡμερῶν νηστεία· ἄλλωστε νηστεία ἦταν καθιερωμένη καὶ ἀπὸ πρὶν, ὅταν Βάπτισις καὶ Γέννη-

σις τοῦ Χριστοῦ συνεορτάζονταν· ἰδιαίτερα νηστεία ἴσχυε μεταξὺ τῶν Κατηχουμένων καὶ τῶν Κατηχητῶν καὶ τῶν τελετουργῶν τοῦ μυστηρίου τῆς βάπτισης. Ἄν λάβουμε, μάλιστα, ὑπόψη μας, τὰ ὅσα διαλαμβάνονται στὸ κείμενο τῆς «Διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων», ἓνα ἔργο τοῦ τέλους τοῦ 1ου μ.Χ. αἰ., νηστεία ὀριζόταν, πρὶν ἀπὸ τὸ μυστήριον, καὶ γιὰ τὸν βαπτίζοντα καὶ γιὰ τὸν μέλλοντα νὰ βαπτιστεῖ. Βέβαια, γιὰ τὸ θέμα τῆς αὔξησις τῆς ὀλιγοήμερης νηστείας τῶν Χριστουγέννων ἔχομε εἰδήσεις ὅτι ἀπὸ τὸν 7ο αἰ. μ.Χ. ἡ ἐπέκτασις τοῦ χρόνου τῆς ἔγινε κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ὅμως, τὸ ἐρώτημά μας παραμένει: Εἶναι ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἑορτῆς στὶς 25 Δεκεμβρίου ὀρθός; Τότε, τὸ Δεκέμβριον δηλαδὴ, γεννήθηκε ὁ Χριστός; Στὸ ἐρώτημα τοῦτο πολὺ ὑποβοηθητικὸς εἶναι καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀφιερῶσει καὶ σχετικὴ ὁμιλία του γιὰ τὸ θέμα.

Λέγει, λοιπόν, ὁ ἱερὸς Πατέρας, ὅτι ἡ καθιέρωσις τῶν Γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὡς ξεχωριστῆς ἑορτῆς, ἀπὸ ἐκείνη τῆς Βάπτισής του, ἔγινε κατὰ πρόνοια καὶ συνέργεια τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερό, διατυπώνει, γιὰτί, ἀν ὁ ἐγκαινισμὸς τῆς ἑορτῆς αὐτῆς ἦταν ἔργο ἀνθρώπων, τότε θὰ εἶχε ὡς κατάληξί της τὴν ἀποκαθιέρωσίν της καὶ τὴν κατάργησίν της. Ὅμως, αὐτὴ ἡ ἑορτὴ, ὅχι μόνον δὲν καταλύθηκε, ὑποστηρίζει, ἀλλὰ ὡς γνώρισμά της ἔχει «τὸ ταχέως οὕτω πανταχοῦ περιαιγελλῆναι, καὶ πρὸς ὑψος ἐπιδοῦναι τοσοῦτου, καὶ ἀνθῆσαι!» Ἐπομένως, ἡ ἀποδοχὴ της καὶ ἡ ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία ἐπικράτησε ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος

τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς νέας αὐτῆς ξεχωριστῆς ἑορτῆς, δηλοποιοῦν τὴν ἐκ Θεοῦ προέλευσή της, ἐρμηνεύει καὶ διακηρύττει ὁ ἱερὸς Πατέρας.

Ἐπειδὴ, ὁμως, ὑπάρχουν καὶ κάποι-οι, λέγει ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἴτε στοὺς «ἐγκαλοῦντας» εἴτε στοὺς «ἀπολογουμένους», γι' αὐτὸ καὶ προβαίνει σὲ μιὰ ὀριοθέτηση τῶν θεοπρεπῶν γεγονότων τῆς Γέννη-σης τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, καταφεύγει στὸ γεγονός τῆς ἀπογραφῆς, τὸ ὁποῖο «ἐξῆλθε παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου» (Λουκ. β' 1 κ.έ.), γιὰ νὰ ὑποστηρίξει ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἀπογραφῆς στὸν τόπο καταγωγῆς τῶν ὑπηκόων τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοῦ μνήστορα Ἰωσήφ καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου στὴ Βη-θλεὲμ, ἐγένετο κατὰ τὸ μῆνα Δεκέμ-βριο. «Ἄκουε», λοιπόν, παραπέμπει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, «καὶ μὴ ἀπίσται, ὅτι παρὰ τῶν ἀκριβῶς ταῦτα εἰδόντων καὶ τὴν πόλιν ἐκείνην οἰκούντων παρειλήφαμεν τὴν ἡμέραν». Ἐπομένως, εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρὴ ἡ εἶδηση αὐτὴ τοῦ Χρυσο-στόμου, ὅτι δηλαδὴ παρέμεινε μέχρι τίς μέρες του, ὡς παράδοση, στοὺς κατοίκους τῆς Βηθλεὲμ ἡ ἡμερομηνία (25η Δεκεμβρίου) τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ, προχωρεῖ ὁ ἅγιος Πατέρας, ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν, ὅπως λέγει, ἀκόμη καὶ κά-ποιοι δύσπιστοι ἢ ἐπιφυλακτικοὶ γιὰ τὸ χρονικὸ σημεῖο τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, γι' αὐτὸ καὶ προβαίνει σ' ἓνα θαυμάσιο συλλογισμό καὶ ὑπολογισμό, μὲ βάση τίς πληροφορίες τῶν Εὐαγγελίων γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προ-δρόμου καὶ τὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου (Λουκ. α' 5 κ.έ.). Πῶς, δηλαδὴ; «Ἀναμείνατε μικρὸν καὶ μὴ θορυβεῖσθε», συμβουλεύει. «Ἐξ μῆνας ἐν γαστρὶ ἐχούσης τῆς Ἐλισάβετ τὸν Ἰωάννην, ἡ Μαρία ἤρξατο συλλαμβάνειν. Ἄν τοίνυν μάθωμεν ποῖος ἐκεῖνος ὁ μὴν ὁ ἕκτος ἦν, εἰσόμεθα καὶ πότε ἤρξατο συλλαμβάνειν ἡ Μαρία». Ὅποτε καὶ θὰ μάθομε καὶ πότε «ἔτεκεν», ἂν ἀριθμήσουμε «ἐννέα μῆνας ἐκ τῆς συλλήψεως».

Πότε, λοιπόν, ἔγινε ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Ἀγγέλου στὸ Ζαχαρία, τὸν πατέρα τοῦ Προδρόμου; Αὐτὴ πραγματοποιήθηκε, ὅταν ὁ Ζαχαρίας, ὡς ἀρχιερέας, εἰσῆλθε στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. Καὶ αὐτὴ ἡ εἰσοδος γινόταν πότε; Μόνο μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. «Ποῖφ μὴνὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἅπαξ τοῦτο» συνέβαι-νε; Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ὅτι «ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ὁ Ἀρχιερεὺς μόνος... Τότε ὤφθη ὁ Ἄγγελος τῷ Ζαχαρία». Καὶ ἡ ἐορτὴ αὐτὴ τῶν Ἑβραίων διαμεσολαβοῦσε πότε; «Περὶ τὰ ἔσχατα

Ἡ Γέννησις. Μωσαϊκό. Περί το 1100 Δαφνί (Αγιογραφίες)

τοῦ Γορπιαίου μὴνός», ὁ ὁποῖος μῆνας καὶ συ-μπίπτει μὲ τὸ δικό μας Σεπτέμβριο. Ἡ ἐπίσκεψη, ἐπομένως, τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ στὴν Κόρη τῆς Ναζαρέτ, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ἔγινε κατὰ τὸν ἕκτο μῆνα τῆς κυοφορίας τοῦ Ἰωάννη ἀπὸ τὴν Ἐλισάβετ. Καὶ ὁ μῆνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἦταν, τότε, πάλι, κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, ὁ Δύστρος, ὁ ὁποῖος καὶ συμπίπτει μὲ τὸ δικό μας Μάρτιο. Ἔτσι, σταθ-μίζοντας τὰ γεγονότα, τὰ τῆς συλλήψεως τοῦ Προδρόμου, περὶ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου, καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παναγίας ἕξι μῆνες μετά, δη-λαδὴ κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου, καὶ ἀπαριθμώντας ἐννέα μῆνες στὴ συνέχεια, μποροῦμε ἄνετα, συ-νυπολογίζε καὶ ἀποδεικνύει ὁ ἱερὸς Χρυσόστο-μος, νὰ καταλήξουμε ὅτι ὁ Χριστὸς γεννᾶται περὶ τὸ τέλος Δεκεμβρίου. Ἄλλωστε καὶ ἡ Ἐκκλησία μας σὲ τούτους τοὺς ὑπολογισμοὺς στοιχώντας, ἐορτάζει τὴ σύλληψη τοῦ Προδρόμου Ἰωάννη στὶς 23 Σεπτεμβρίου. Ἐπομένως, ὀρθὰ ἡ Ἐκκλησία ἀποδέχθηκε τὴν 25η Δεκεμβρίου ὡς ἡμερομηνία τῆς ἑορτῆς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, διερμηνεύει ὁ Χρυσόστομος.

Ἀλλὰ, περαίνει ὁ ἱερὸς Πατέρας, καὶ μαζί του περιστέλλομε καὶ ἐμεῖς τὸ λόγο: Ἡ οὐσία τῆς ἑορτῆς δὲν ἐπικεντρώνεται οὔτε καὶ ἐξαντλεῖται στὸ πότε ὁ Χριστὸς γεννᾶται, ἀλλὰ στὸ γιατί αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος γίνεται ἄνθρωπος! Καὶ ἐνανθρωπεῖ γιὰ μᾶς, ὥστε ἐμεῖς νὰ γίνομε θεοὶ κατὰ χάριν! Γι' αὐτό, νὰ δοξάσουμε πρέπει τὸ μέγεθος τοῦτο, τῆς τοῦ Θεοῦ μας συγκατάβασης, καὶ νὰ μὴ φανοῦμε ἀγνώμονες πρὸς τὸν εὐεργέτη Θεό μας. Καὶ νὰ τοῦ ἀνταποδώσουμε ὀφείλομε τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀμοιβή! «Θεῷ δὲ ἀμοιβὴ οὐδεμία γενοιτ' ἂν, ἀλλ' ἡ μόνον ἡ σωτηρία ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιμέλεια!»